

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ПСИХОЛОГІЇ”
(для магістрів)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено старшим викладачем кафедри загальної та практичної психології *К. В. Кургановим*

Затверджено на засіданні кафедри загальної та практичної психології (протокол № 2 від 24.10.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Курганов К. В. Навчальна програма “Теоретико-методологічні проблеми психології” (для магістрів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. — 26 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, зміст дисципліни “Теоретико-методологічні проблеми психології”, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Широке коло теоретичних підходів, концепцій, нових емпіричних даних та експериментальних результатів породжує нові проблеми, пов'язані з їх систематизацією, взаємоузгодженням, інтерпретацією.

Людина в усі часи намагалася з'ясувати свою власну природу, розкрити закони поведінки, сенс існування і своє призначення у світі, отже значення психології постійно зростає. Водночас і світ у своєму динамічному русі стає дедалі складнішим: виникають нові проблеми людського існування, і значно швидше, ніж вирішуються проблеми вже існуючі.

Дослідження нових психічних явищ потребує нових наукових підходів, теорій, концепцій, методології і методів. Проте це не означає, що все надбане раніше психологією як наукою має бути відкинуто як застаріле і непотрібне — існують одвічні проблеми людського буття, глобальні питання, відповідь на які сучасна наука не може дати без урахування попереднього досвіду.

Вітчизняна психологічна наука має свою історію, свої традиції, які формувалися не осторонь світової психології. На сучасному історичному етапі ця тенденція набуває подальшого розвитку як у розв'язанні існуючих теоретико-методологічних проблем, так і в постановці нових, що виникають у процесі динамічного розвитку інформаційного суспільства.

Курс “Теоретико-методологічні проблеми психології” покликаний зорієнтувати студентів у пошуку шляхів вирішення задач, які виникають у практичній діяльності психолога.

Мета курсу — поєднати філософсько-психологічний, історичний, культурологічний підходи до наукового пояснення сутності психологічних проблем людського життя, розширити простір існуючих психологічних категорій і понять, розкрити психічне у його своєрідності, багаторівневості, цілісності, автономності і водночас відкритості буття; висвітлити принципові, загальнонаукові теоретико-методологічні положення, які характеризують психологію як самостійну галузь наукового знання.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Проблеми психології в процесі історичного розвитку науки
1	З історії науки про психічне
2	Проблеми природи психіки у вітчизняній психології
3	Предмет психології на сучасному етапі її розвитку
4	Проблема класифікації галузей психології
5	Шляхи розвитку психологічного пізнання. Метапсихологія
	Змістовий модуль II. Організація психологічного дослідження. Прийоми і процедури
6	Методологія психології
7	Функціональна диференціація методів дослідження в психології
Разом годин: 81	

ЗМІСТ
дисципліни
“ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ”

Змістовий модуль I. Проблеми психології в процесі історичного розвитку науки

Тема 1. З історії науки про психічне

Звернення до історії — це завжди проєкція у майбутнє. Психологія є молодого наукою, шлях її формування як самостійного напрямку людського пізнання сягає глибини віків.

Вчення про душу в Античні часи. Геракліт з Ефеса, Демокріт, Епікур, Лукрецій Кар, Аристотель.

Середньовіччя. Аврелій Августин, Тома Аквінський.

Епоха Відродження. Френсіс Бекон, Томас Гоббс, Рене Декарт, Борух Спіноза, Григорій Кониський, Григорій Сковорода, Імануїл Кант, Гегель.

Бурхливе ХІХ ст. Карл Маркс, Вільгельм Вундт, Зигмунд Фрейд, Карл Юнг.

Розвиток психології у ХХ ст. Криза 1910–1930 років. З'єднання психології з іншими науками. Сучасна психологія школи, напрями, тенденції розвитку.

Радянська психологія в рамках комуністичної ідеології.

Література: основна [17; 25; 33; 34; 69; 77];
додаткова [1; 6; 18; 32; 37; 40]

Тема 2. Проблеми природи психіки у вітчизняній психології

Формування вітчизняної психології відбувалося на основі досягнень світової науки і передової української філософсько-психологічної думки, результатів досліджень у фізіології, медицині.

Психологія стала самостійною наукою наприкінці ХІХ ст. Біля її колиски стояли фізіологи-дослідники. Експериментальна фізіологія вимушена була визнати, що існують певні явища, які мають бути віднесені до ряду “душевних”.

На стан сучасної вітчизняної психологічної думки вплинули ідеї Ф. Прокоповича, К. Калиновського, Г. Кониського, Г. Сковороди та ін. На розвитку уявлень про природу психічного відбилися ідеї М. Сеченова, К. Ушинського, О. Ухтомського, В. Бехтерева, П. Блонського, Л. Виготського, Г. Костюка.

Література: основна [8; 21; 31; 34; 35; 38; 39; 51];
додаткова [29; 36; 38; 40]

Тема 3. Предмет психології на сучасному етапі її розвитку

Динаміка предмета психології. Критерії визначення та детермінанти. Пояснення породження, становлення і розвитку психіки з позицій самопричинності, спонтанності саморозгортання сущого, суто людського завдяки власній активності людини як суб'єкта.

Предмет психології змінювався протягом історії залежно від розширення горизонтів нових знань про внутрішній світ людини. Щоб зберегти статус самостійної науки, психологія мусить постійно повертатися до рефлексії власного предмета і визначати його відповідно до нових історичних ситуацій і логіки її ж власного розвитку.

В світовій психологічній науці існують різні, нерідко кардинально протилежні, погляди на предмет психології, залежно від світоглядних переконань, методологічних підходів, наукових традицій. Вітчиз-

няна психологічна наука не припиняє свого руху, намагаючись незалежно від ситуації і керуючись логікою розвитку науки, розробляти завжди актуальну проблему предмета психології.

Література: основна [1; 4; 5; 14; 19; 31; 36; 76];
додаткова [27; 28; 35; 39]

Тема 4. Проблема класифікації галузей психології

Сучасна психологія як розгалужена система наукових дисциплін, що перебувають на різних щаблях формування і пов'язані з різноманітними сферами практики.

Психологічне пізнання опосередковане багатограними зв'язками, оскільки в житті людини пізнання відбувається на різних рівнях узагальнення — від практичного до теоретичного, і навпаки. Становлення і розвиток психологічної науки, структур і взаємодії її різних галузей (налічується понад сто) вже неможливо подати в лінійному плані, мова йде про “дерево” психологічної науки (К. Платонов). Його коріння — філософські проблеми психології з такими розгалуженнями, як теорія відображення, рефлексорна теорія психіки, вчення про принципи психології, її методологія.

Література: основна [21; 24; 28; 37; 72; 73];
додаткова [8; 10; 23; 27; 35]

Тема 5. Шляхи розвитку психологічного пізнання. Метапсихологія

Взаємозв'язок науки з філософією, іншими формами суспільної свідомості — мистецтвом, правом, політикою, релігією.

Роль метапсихології як розділу психологічної науки, що вивчає підвалини, закономірності формування психологічного пізнання, розкриває взаємозв'язок людини і світу, душі та тіла, спадкового і набутого, свідомого та несвідомого.

В системі психологічних знань є елементи, що виходять за межі психології як конкретної експериментальної науки та стосуються світоглядних питань. Специфіка їх вирішення зумовлює своєрідність бачення сутності психічного, особливості побудови психологічного дослідження та інтерпретації отриманих результатів.

Література: основна [5; 7; 21; 25; 26; 44; 46; 62; 64; 65];
додаткова [9; 10; 23; 26; 33]

Змістовий модуль II. Організація психологічного дослідження. Прийоми і процедури

Тема 6. Методологія психології

Методологія як вчення про загальні погляди на дослідження психічної природи людини, сукупність правил проведення досліджень, способи пізнання предмета психології.

Методологія постає у двох своїх якісних формах: вона вивчає зовнішні та спеціальні ознаки групи явищ, які потребують особливих зовнішніх прийомів їх пізнання, та пізнавати ті широкі загальні властивості та співвідношення явищ, які відрізняють взагалі одну науку чи групу наук від інших.

Методика — процедура, або послідовність здійснюваних пізнавальних і перетворювальних дій, операцій та впливів у цілому, які реалізуються в ході дослідження стосовно предмета і спрямовані на розв'язання завдань дослідження.

Синтез методики психологічного дослідження та методики перетворювального психологічного впливу.

Література: основна [7; 18; 21; 25; 36; 46; 57; 65];
додаткова [10; 15; 16; 19]

Тема 7. Функціональна диференціація методів дослідження в психології

У психології метод виступає засобом реалізації психологічного пізнання предмета науки в конкретних умовах, з використанням конкретних прийомів дослідження та відносно конкретних характеристик досліджуваного предмета. Науковий метод в психології слід розглядати в системному визначенні його змісту та як конкретний засіб психологічного дослідження, зміст якого визначається предметом конкретного дослідження.

Спостереження. Цей метод вважається одним із основних емпіричних методів дослідження і полягає в систематичному та цілеспрямованому сприйнятті психічних явищ з метою вивчення їхніх специфічних проявів у конкретних умовах.

Бесіда — емпіричний метод одержання інформації на основі вербальної комунікації.

Інтерв'ю — в психології виступає способом отримання соціально-психологічної інформації за допомогою усного опитування.

Анкетування. Проводиться з метою з'ясування даних, запланованих у дослідженні за допомогою анкети (письмового набору запитань).

Соціометрія. Цей метод використовується для оцінювання міжособистісних емоційних зв'язків у групі.

Референтометрія — соціометричний метод, спрямований на виявлення референтності членів групи. Цей метод дає змогу виявити мотиви міжособистісних відносин та вибору переваг у групі.

Тестування — метод психологічної діагностики, в якому застосовуються стандартизовані запитання та задачі, що мають визначену шкалу значень. За функціональною ознакою розрізняють тести інтелекту, креативності, досягнень, особистісні та ін.

Література: основна [5; 7; 18; 20; 21; 62];
додаткова [25, 33; 40; 48; 101]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Душа в реаліях і міфах.
2. З історії науки про психічне.
3. Психіка людини як предмет інтересу і наукового вивчення.
4. Радянський період у вітчизняній психології.
5. Сучасний етап розвитку психології.
6. Взаємозв'язки навчальних закладів України з європейськими вищими школами в XVII–XVIII ст.
7. Внутрішнє і зовнішнє як психологічна проблема.
8. Погляди В. А. Роменця на онтологізацію психічного.
9. Диференціація екстрагенної та інтрогенної поведінки. Д. Узнадзе.
10. Ірраціональне в ментальних побудовах психічного. В. Налімов.
11. Проблеми визначення предмета психології.
12. Погляди вітчизняних вчених на предмет психології.
13. Діалектика визначення предмета психології.
14. Парадокси процесу пізнання психічного.
15. Спільність аспектів дослідження в психології особистості, віковій і соціальній психології.
16. Перспективи розвитку галузей психології в сучасному світі.
17. Акмеологія — галузь психологічної науки.
18. Метод моделювання в психології.
19. Експериментальні методи в психології.
20. Формуючий вплив при проведенні констатуючого експеримента.
21. Спостереження — основний метод психологічного дослідження.
22. Структура особистості та її функціональні особливості.
23. Сутність метапсихології.
24. Психіка і тілесний субстрат.
25. Типи психофізичного монізму.
26. Внутрішня та зовнішня детермінованість психічного.
27. Галузі психології.
28. Школи, концепції, напрями в психології.
29. Поняття вчинку в психології.
30. Основні категорії психології.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Чому психологію називають молодого наукою з прадавнім корінням?
2. Чим пояснити факт виникнення уявлень про “душу”?
3. Які основні тенденції можна спостерігати в історії науки про “душу”?
4. Коли і на якій підставі психологія стала самостійною наукою?
5. Які суперечності у розумінні природи психіки стали причиною виділення окремих напрямів і шкіл у сучасній психології?
6. У чому полягає специфіка проблеми визначення предмета психології?
7. Чи існує можливість подальшого уточнення предмета психологічної науки?
8. В чому полягає аксіологічний аспект пізнання суті психічного?
9. В чому полягає суть ідеї В. В. Зеньківського про “суб’єктивний центр”?
10. У чому полягає специфіка проблеми визначення предмета психології?
11. В чому полягає сутність метапсихології?
12. Назвіть представників теорії “чистої дошки”.
13. Розкрийте сутність психофізичної проблеми.
14. Назвіть основні принципи теорії монадності.
15. Які фактори характеризують науку як самостійну галузь наукового знання?
16. Що виступає методологією психологічного пізнання явищ світу?
17. В чому полягає сутність перетворювальних дій психолога?
18. Як поєднуються компоненти об’єктивності та суб’єктивності в психологічному дослідженні?
19. Які етапи передбачає психологічне дослідження?
20. В чому полягає метод теоретичного дослідження?
21. В чому полягає система методів емпіричного дослідження?
22. Визначте поняття “аналітична модель дослідження”.
23. Які етапи передбачає психологічне дослідження?
24. Які ідеї було привнесено представниками “києво-могилянської школи” в розвиток психологічної науки?
25. Як вплинуло вчення І. Сеченова про умовний рефлекс на розуміння психічного?

26. Як вплинула ідея випереджаючого відображення (афферентний імпульс) на систему психофізіологічних уявлень (П. Анохін, М. Бернштейн)?
27. Як можна пояснити процес виникнення нових галузей психології?
28. Чим зумовлені процеси інтеграції і диференціації у сфері психологічного знання?
29. Які існують підходи до класифікації галузей психології?
30. Як можна кваліфікувати вплив і значення загальної психології в системі галузей психологічного знання?
31. В чому полягає системоутворююча функція предмета “Теоретико-методологічні проблеми психології”?
32. Класифікація методів психології.
33. Місце психології в системі наук.
34. Види психологічної практики.
35. Експеримент у психології, його типи й особливості.
36. Категорії суб’єкта і об’єкта в психології.
37. Діалогічний підхід у методології психології.
38. Зміст поняття “психологія”.
39. Диференціація та інтеграція у розвитку наукового знання.
40. Основні види активності суб’єкта.
41. Мотиваційний, змістовний, операційний аспекти діяльності.
42. Роль природничо-наукової та гуманітарної традиції в психології.
43. Принципи детермінізму, специфіка його реалізації в психології.
44. Психологічна сутність творчості.
45. Особливості трудової, навчальної, ігрової діяльності.
46. Життєва ситуація особистості.
47. Життєвий шлях особистості.
48. Кризи в житті особистості.
49. Спадковість, середовище, активність особистості — складові становлення особистості.
50. Рушійні сили розвитку особистості.
51. Співвідношення принципів раціоналізму і гуманізму в методології психологічної науки.
52. Сутність кризи в сучасній психології.
53. Вікові кризи особистості.
54. Поняття стресу.
55. Поняття темпераменту.
56. Визначення терміна “характер”.

57. Гуманістично орієнтовані напрями в психології.
58. Категорія толерантності.
59. Основні парадигми функціонування суспільних відносин: тоталітарна, ліберальна, демократична.
60. Акмеологія — визначення, проблематика, витоки.
61. Особистість і вибір професії.
62. Професійне консультування — напрям прикладної психології.
63. Самоактуалізація особистості.
64. Поняття норми і девіації в поведінці.
65. Системний підхід у психології.
66. Специфіка вимірювань в психології. Валідність.
67. Визначення поняття “креативність”.
68. Когнітивні структури.
69. Види сигнальних систем.
70. Класифікація та загальна характеристика методів психологічного дослідження.
71. Методологія як вчення про метод.
72. Характеристика етапів психологічного дослідження.
73. Планування дослідження.
74. Факт і артефакт у психологічному дослідженні.
75. Сутність психодіагностичного дослідження.
76. Взаємозв'язок академічної і прикладної психології.
77. Методологічний базис теорії діяльності.
78. Закони психології та їх методологічна функція.
79. Основні види активності суб'єкта.
80. Поняття рефлексії в науковому пізнанні.
81. Основні категорії психологічної науки.
82. Проблема детермінації психологічного розвитку.
83. Поведінковий підхід у психології.
84. Методологічний базис теорії діяльності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Абульханова-Славская К. А.* Диалектика человеческой жизни. — М., 1977.
2. *Абульханова-Славская К. А.* О субъекте психической деятельности. — М., 1973.
3. *Абульханова-Славская К. А.* Стратегия жизни. — М., 1991.
4. *Ананьев Б. Г.* О проблемах современного человекознания. — СПб., 2001.
5. *Ананьев Б. Г.* Человек как предмет познания. — СПб., 2001.
6. *Анастаси А.* Психологическое тестирование: В 2 кн. — М., 1982.
7. *Асмолов А. Г.* Психология индивидуальности. Методологические основы развития личности в историко-эволюционном процессе: Учеб.-метод. пособие. — М., 1986.
8. *Бассин Ф. В.* О развитии взглядов на предмет психологии // *Вопр. психологии.* — 1971. — № 4. — С. 101–113.
9. *Бахтин М. М.* К философии поступка // *Философия и социология науки и техники: Ежегодник. 1984–1985.* — М., 1986.
10. *Белопольская Н. Л.* Половозрастная идентификация. — М., 1995.
11. *Бодалев А. А.* О предмете акмеологии // *Психолог. журн.* — 1993. — Т. 14. — № 5.
12. *Брушлинский А. В.* Психология субъекта в изменяющемся обществе // *Психолог. журн.* — 1997. — Т. 18. — № 2.
13. *Вопросы теории и психологии творчества /* Под ред. Б. А. Лезина. — Харьков, 1914. — Т. 5.
14. *Выготский Л. С.* Исторический смысл психологического кризиса // *Собр. соч.: В 6 т.*
15. *Гегель.* Философия духа: Энциклоп. филос. наук. — Т. 3. — М., 1977.
16. *Гельвецій К. А.* Про людину, її розумові здібності та її виховання. — 1932.
17. *Годфруа Ж.* Что такое психология: В 2 т. — М., 1992.
18. *Корнилова Т. В.* Введение в психологический эксперимент. — М., 1997.
19. *Леонтьев А. Н.* Проблемы развития психики. — М., 1977.
20. *Милгрэм С.* Эксперимент в социальной психологии. — СПб., 2000.
21. *Маклаков А. Г.* Общая психология. — СПб., 2000; *Методы исследования в психологии: квазиэксперимент.* — М., 1998.

22. Гуссерль Э. Амстердамские доклады // Логос. — 1992. — № 3.
23. Донченко Е. А. Социетальная психика. — К., 1994.
24. Драгунская Л. С. Медицинская психология, аксиология и проблемы психодиагностики // Психолог. журн. — 1989. — Т. 10. — № 3.
25. Ждан А. И. История психологии. От античности до наших дней. — М., 1990; *Исторический* путь психологии: прошлое, настоящее, будущее: Сб. тезисов Междунар. конф. — М., 1992.
26. Казначеев В. П., Смирин Е. А. Социоприродный феномен человека: многообразие измерений и свойств // Там же. № 5.
27. Кант И. Сочинения: В 6 т. — М., 1964.
28. Китов А. И. Экономическая психология. — М., 1987.
29. Кон Л. С. В поисках себя: личность и ее самосознание. — М., 1986.
30. Кониський Г. Філософські твори: В 2 т. — К., 1990.
31. Костюк Г. С. К вопросу о психологических закономерностях // Вопр. психологии.
32. Леви-Брюль Л. Первобытное мышление. — М., 1930.
33. Леонтьев А. Н. Деятельность, сознание, личность. — М., 1979.
34. Леонтьев А. Н. Проблемы развития психики. — М., 1972.
35. Ломов Б. Ф. Диалектика социального и природного в развитии человека и его отношений с миром // Психолог. журн. — 1989. — Т. 10. — № 3.
36. Ломов Б. Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии, 1984.
37. *Менегетти Антонио*. Введение в онтопсихологию. — Пермь, 1993.
38. Нариси з історії вітчизняної психології XIX ст. / За ред. Г. С. Костюка. — К., 1955.
39. Нариси з історії вітчизняної психології кінця XIX — початку XX століття. — К., 1959.
40. Немов Р. С. Психология. — М., 1995; *Психология: Учебник* / Под ред. В. Н. Дружинина.
41. Павлов И. П. Полное собрание сочинений. — 2-е изд. — М., 1951.
42. Петровский В. А. Личность в психологии: парадигмы субъектности. — Ростов н/Д, 1996.
43. Платонов К. К. Краткий словарь системы психологических понятий. — М., 1984.
44. Психологическая наука в России XX века. — М., 1997.
45. Пьер Тейяр де Шарден. Феномен человека. — М., 1987.

46. *Роззи В. М.* Психология: теория и практика. — М., 1997.
47. *Роменець В. А.* Вчинковий принцип в історії психології / Історія психології епохи Відродження. — К., 1988.
48. *Роменець В. А.* Історія психології XVII століття: Навч. посіб. — К., 1990.
49. *Роменець В. А.* Історія психології Стародавнього світу і Середніх віків. — К., 1983.
50. *Роменець В. А.* Історія психології епохи Просвітництва. — К., 1993.
51. *Роменець В. А.* Історія психології. — К., 1978.
52. *Ротенберг В. С.* Мозг, обучение, здоровье. — М., 1989.
53. *Рубинштейн С. Л.* Бытие и сознание. — М., 1957.
54. *Рубинштейн С. Л.* Бытие и сознание. — М., 1957.
55. *Рубинштейн С. Л.* Основы общей психологии. — М., 1940.
56. *Рубинштейн С. Л.* Основы общей психологии. — М.; Л., 1948.
57. *Рубинштейн С. Л.* Принципы творческой самостоятельности. К философским основам.
58. *Рубинштейн С. Л.* Проблемы общей психологии. — М., 1973.
59. *Сеченов И. М.* Избранные произведения. — Т. 1 — М., 1952.
60. *Сутич Антони.* Возникновение трансперсонального направления: личный отчет // Журн. трансперсон. психологии. — 1976. — № 1.
61. *Татенко В. А.* Субъект психической активности: поиск новой парадигмы // Психолог. журн. — 1995. — № 3.
62. *Татенко В. О.* Об'єкт психічної активності як предмет дослідження / Актуальні проблеми психології: традиції і сучасність: В 3 т. — К., 1993.
63. *Ткаченко О. М.* Принципы і категорії психології. — К., 1979.
64. *Франк С. Л.* Непостижимое. Онтологическое введение в философию религии / Сочинения. — М., 1990.
65. *Франк С. Л.* Очерк методологии общественных наук. — М., 1922.
66. *Фромм Э.* Бегство от свободы. — М., 1993.
67. *Фромм Э.* Душа человека. — М., 1992.
68. *Фромм Э.* Мужчина и женщина. — М., 1998.
69. *Хрестоматия по истории психологии.* Период открытого кризиса (начало 10-х годов — середина 30-х годов XX в. / Под ред. П. Я. Гальперина, А. И. Ждан. — М., 1980; *История зарубежной психологии. 30 — 60-е гг. XX века: Тексты* / Под ред. П. Я. Гальперина, А. И. Ждан. — М., 1986.

70. *Челпанов Г. И.* Мое отношение к марксизму в психологии // ОР РГБ. Ф.326. П.37. ед. хр. 12.
71. *Челпанов Г. И.* Психология и марксизм. — М., 1925.
72. *Чуфаровский Ю. В.* Юридическая психология. — М., 1998.
73. *Шибутани Т.* Социальная психология. — М., 1998.
74. *Экологическая антология.* — Москва; Бостон, 1992.
75. *Юнг К.* К пониманию психологии архетипа младенца / Самопознание европейской культуры XX века. — М., 1991.
76. *Ярошевский М. Г, Анцыферова Л. И.* Развитие и современное состояние зарубежной психологии. — М., 1974.
77. *Ярошевский М. Г.* История психологии. — М., 1966.
78. *Ярошевский М. Г.* Психология в XX столетии. Теоретические проблемы развития психологической науки. — М., 1974.

Додаткова

1. *Абульханова-Славская К. А.* Диалектика человеческой жизни. — М.: Просвещение, 1977. — 266 с.
2. *Адлер А.* Наука жить. — М.; СПб.: Питер Ком, 1997. — 168 с.
3. *Адлер А.* Понять природу человека. — М.; СПб.: Питер Ком, 1997. — 204 с.
4. *Адлер А.* Практика и теория индивидуальной психологии. — М.; СПб.: Питер. Ком, 1995. — 264 с.
5. *Алещенко В. І.* Морально-психологічне забезпечення військ (сил) в сучасних умовах України // Зб. наук. пр. КВП НЛОУ. — 1999. — № 2. — 312 с.
6. *Ананьев Б. Г.* Психология чувственного познания. — М.: Наука, 1960. — 165 с.
7. *Ананьев Б. Г.* Теория ощущений. — Л.: Мысль, 1961. — 250 с.
8. *Андреев В. И.* Конфликтология (Искусство спора, разрешения конфликтов, ведения переговоров). — М.: Политиздат, 1989. — 180 с.
9. *Андреева Г. М.* Социальная психология. — М.: Наука, 1988. — 304 с.
10. *Анцупов А. Я., Шитлов А. И.* Конфликтология: Учебник. — М.: ЮНИТИ, 1999. — 551 с.
11. *Апанасенко Г. Л.* Автобиографические заметки о здоровье. — Николаев: Борисфен, 2002. — 140 с.
12. *Апанасенко Г. Л.* О возможности количественной оценки здоровья человека // Гигиена и санитария. — 1989. — № 6. — С. 55–58.

13. *Апанасенко Г. Л.* Эволюция биоэнергетики и здоровье человека. — СПб.: Петрополис, 1992. — 129 с.
14. *Арицбасов И. Н., Егоров С. А.* Вооруженный конфликт, право, политика, дипломатия. — М.: Политиздат, 1988. — 210 с.
15. *Асмолов А. Г.* Психология личности. — М.: Наука, 1990. — 282 с.
16. *Ассаджоли Р.* Психосинтез. Теория и практика. От душевного кризиса к высшему "Я". — М.; СПб.: Питер Ком, 1994. — 306 с.
17. *Беккер Л. М.* Психические процессы. — Т. I. — Л.: Мысль, 1974. — 254 с.
18. *Бердяев Н. А.* Самопознание. Опыт философской автобиографии. — М.: Просвещение, 1991. — 292 с.
19. *Берн Э.* Игры, в которые играют люди / Пер. с англ. — М.: Прогресс, 1988. — 186 с.
20. *Берне Р.* Развитие Я-концепции и воспитание. — М.: Прогресс, 1986. — 204 с.
21. *Бинсвангер Л.* Бытие-в-мире. — М.; СПб., 1999. — 308 с.
22. *Блінов О. А.* Організаційно-методичні рекомендації по формуванню емоційної стійкості у десантників під час підготовки і здійснення парашютних стрибків // Зб. наук. пр. — К.: КВП, 1999. — Вип. 2 (9). — С 18–24.
23. *Блінов О. А.* Формування емоційної стійкості у військовослужбовців аеромобільних військ під час повітряно-десантної підготовки: Автореф. дис. ... канд. психол. наук. — К.: КВП, 1999. — 19 с.
24. *Бондаренко А. Ф.* Психологическая помощь. Теория и практика: Учеб. пособие для студ. психол. факультетов. — К.: Укртех-пресс, 1997. — 216 с.
25. *Боримский В. К., Витенко И. С.* Психологические основы менеджмента в здравоохранении. — К.: Здоровье, 1998. — 166 с.
26. *Борщевський М. Й.* Духовні цінності в становленні особистості-громадянина // Педагогіка і психологія. — 1997. — № 1 (14). — С. 144–150.
27. *Бородкин Ф. М., Корякин Н. М.* Внимание: конфликт! — Новосибирск: Наука, 1988. — 168 с.
28. *Братусь Б. С.* Аномалии личности. — М.: Наука, 1988. — 204 с.
29. *Брунер Дж.* Психология познания. — М.: Мысль, 1977. — 284 с.
30. *Бьюдженталь Дж.* Наука быть живым. — М.: Экмос, 1998. — 160 с.

31. *Варій М. Й.* Морально-психологічний стан військ, його оцінка та підтримка на високому рівні. — Львів, 1996. — 186 с.
32. *Варянича А. М.* Феномени управління малими групами. — К.: НДМЦ, 1994. — 30 с.
33. *Величковский Б. М.* Современная когнитивная психология. — М.: Наука, 1982. — 216 с.
34. *Вітенко І. С.* Загальна та медична психологія. — К.: Здоров'я, 1994. — 296 с.
35. *Вовканич М. Д.* Індивідуально-психологічні особливості школярів з межовими нервово-психічними розладами. — К.: КНУ, 2001. — 19 с.
36. *Гамезо М. В., Долишенко И. Я.* Атлас по психологии. — М.: Просвещение, 1986. — 302 с.
37. *Гибсон Д.* Экологический подход к зрительному восприятию. — М.: Просвещение, 1988. — 214 с.
38. *Головаха Е. И., Панина Н. В.* Психология человеческого взаимопонимания. — К.: Наук. думка, 1989. — 264 с.
39. *Головаха Е. И., Панина Н. В.* Социальное безумие: история, теория, практика. — К.: Экмос, 1994. — 212 с.
40. *Грегори Р. Л.* Глаз и мозг. — М.: Просвещение, 1970. — 196 с.
41. *Грибенюк Г. С., Корольчук М. С., Марченко В. М.* Психолого-педагогічне забезпечення дисципліни (практикум). — Чернігів: ЧШБ, КВП, 1997. — 32 с.
42. *Гроф С.* За пределами мозга. Рождение, смерть и трансценденция в психотерапии. — М.: Прогресс, 1992. — 184 с.
43. *Гроф С.* Области человеческого бессознательного. — М.: Знание, 1994. — 96 с.
44. *Гроф С.* Путешествие в поисках себя. — М.: Знание, 1994. — 120 с.
45. *Дарендорф Р.* Элементы теории социального конфликта // Социс. — 1994. — № 12. — С. 12–19.
46. *Дерябо С., Ясвин В.* Гроссмейстер общения. — Луганск: Лотос, 1998. — 186 с.
47. *Донченко Е. А., Титаренко Т. М.* Личность: Конфликт, гармония. — К.: Экмос, 1987. — 216 с.
48. *Дорошенко М. М.* Індивідуально-психологічні особливості військовослужбовців з граничними нервово-психічними розладами: Автореф. дис. ... канд. психол. наук. — К.: КВП, 2000. — 19 с.
49. *Життєві кризи особистості: Навч.-метод. посіб.: У 2 ч.* — К.: Академкнига, 1998. — 168 с.

50. *Забродин Ю. М., Лебедев А. Н.* Психофизиология и психофизики. — М.: Наука, 1977. — 189 с.
51. *Запорожец А. В., Зинченко В. П.* Восприятие и действие. — М.: Просвещение, 1977. — 206 с.
52. *Запрудский Ю. Г.* Внутри конфликта // Социс. — 1993. — № 7. — С. 12–17.
53. *Зинченко В. П., Вергилес Н. Ю.* Формирование зрительного образа. — М.: Наука, 1969. — 168 с.
54. *Карнеги Д.* Как завоевывать друзей и оказывать влияние на людей: Пер. с англ. — М.: Наука, 1989. — 180 с.
55. *Карпенко Л. А.* Краткий психологический словарь. — М.: Полит. лит., 1985. — 60 с.
56. *Кириленко Т. С.* Виховання почуттів. — К.: Політвидав України, 1989. — 93 с.
57. *Клайн П.* Справочное руководство по конструированию тестов. — К.: Либідь, 1994. — 142 с.
58. *Клименко В. В.* Механізми психомоторики людини. — К.: Фоліо, 1997. — 140 с.
59. *Коломинский Я. Л.* Человек: Психология. — М.: Политиздат, 1989. — 206 с.
60. *Кон И. С.* Ребенок и общество. — М.: Наука, 1988. — 120 с.
61. *Конева Б. В.* Психология общения: Учеб. пособие. — Ярославль, 1992. — 80 с.
62. *Корольчук М. С., Грибенюк Г. С.* Мотиваційна готовність випускника ВНЗ до професійної діяльності і формування у нього навичок адекватних мотиваційних стратегій організації поведінки / Конфлікти в педагогічних системах. — Вінниця, 1997. — С. 146–150.
63. *Корольчук М. С., Крайнюк В. М.* Основи соціально-психологічного забезпечення професійного довголіття військових спеціалістів // Матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. “Проблеми безпеки нації на порозі XXI ст.”. — К.: КВП, 1998. — С. 281–288.
64. *Корольчук М. С., Крайнюк В. М., Косенко А. Ф., Кочергіна Т. І.* Психологічне забезпечення психічного і фізичного здоров'я / За заг. ред. М. С Корольчука. — К.: ІНКОС, 2002. — 296 с.
65. *Корольчук М. С., Криворучко П. П., Крайнюк В. М.* Зміст соціально-психологічних заходів забезпечення професійної діяльності військових спеціалістів // Зб. наук. пр. — К.: КВП, 1998. — Вип. 4. — С. 61–67.

66. *Корольчук М. С., Криворучко П. П., Корольчук Д. М.* Зміст соціально-психологічного забезпечення професійної діяльності корабельних спеціалістів: Зб. ст. ад'юнктів і пошукачів кафедр КВП. — К.: МО України, КВП, 1998. — Вип. 2. — Кн. 3. — С. 116–123.
67. *Корольчук М. С., Криворучко П. П., Марченко В. М.* Воєнна психологія. — К.: КВП, 1997. — 186 с
68. *Корольчук М. С., Марченко В. М., Мірошніченко О. І.* Короткий словник психологічних термінів. — К.: КВП, 1997. — 36 с
69. *Корольчук М. С., Стасюк В. В.* Соціально-психологічне забезпечення професійної діяльності військових спеціалістів // *Матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. “Проблеми безпеки укр. нації на порозі XXI ст.”.* — К.: КВП, 1998. — С. 72–78.
70. *Корольчук М. С.* Актуальні проблеми психологічного забезпечення професійної діяльності // *Матеріали Всеукр. наук. конф.: Зб. наук. пр.* — К.: КВП, 1999. — № 5 (2). — С. 371–375.
71. *Корольчук М. С.* Актуальні проблеми психофізіології діяльності. — К.: МО України, 1997. — 165 с.
72. *Корольчук М. С.* Чинники та психофізіологічні механізми конфліктів під час учбово-бойової діяльності // *Конфлікти в педагогічних системах: Зб. доп. наук.-практ. конф. (20–21 травня 1997 р.).* — Вінниця, 1997. — С. 141–145.
73. *Корпєв М. Н., Коваленко А. Б.* Соціальна психологія: Підручник. — К., 1995. — 304 с.
74. *Крайнюк В. М.* Методи та методологія дослідження агресивності і тривожності у юнаків 17–21 року // *Зб. наук. пр. КВП.* — К.: МО України, 1998. — С. 35.
75. *Крайнюк В. М.* Організаційно-методичні основи психодіагностики та психопрофілактики підвищеної агресивності та тривожності: *Метод. рекомендації.* — К.: КВП, 2000. — 25 с.
76. *Крайнюк В. М.* Психологічні особливості проявів агресивності і тривожності у осіб призовного віку: Автореф. дис. ... канд. психол. наук. — К., 1999. — 18 с.
77. *Крайнюк В. М., Корольчук М. С.* Соціально-психологічне забезпечення професійної діяльності // *Матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. “Проблеми безпеки укр. нації на порозі XXI ст.”.* — К.: КВП, 1998. — 15 с.

78. *Кремінь В. Г., Максименко С. Д., Толубко В. Б.* Психологія професійної діяльності офіцера. — Хмельницький: ХАПВУ, 2000. — 356 с.
79. *Криворучко П. П.* Психологічне забезпечення професійної діяльності військових спеціалістів. — К.: КВГІ, 1997. — 24 с.
80. *Криворучко П. П.* Психологічне забезпечення професійної діяльності корабельних спеціалістів у тривалому плаванні: Автореф. дис. ... канд. психол. наук. — К.: КВГІ, 1998. — 18 с.
81. *Курс практической психологии, или как научиться работать и добиваться успеха / Сост. Р. Р. Кашанов.* — Ижевск: Ижевский ун-т, 1996. — 448 с.
82. *Левківська Г. П., Сорочинський В. Є., Штифурак В. Є.* Адаптація першокурсника в умовах вищого закладу освіти: Навч. посіб. — К.: ВШОЛ, 2001. — 128 с.
83. *Леонтьев А. А.* Психология общения. — Тарту: Тартуский ун-т, 1973. — 190 с.
84. *Линдсей Г., Норман Д.* Переработка информации у человека: Введение в психологию. — М.: Наука, 1974. — 264 с.
85. *Ложкин Г. В., Зазыкин В. Г.* Конфликты и пути их преодоления в воинском коллективе. — К.: КПДНЦ, 1989. — 106 с.
86. *Ломов Б. Ф.* Методологические и теоретические проблемы общения. — М.: Наука, 1984. — 164 с.
87. *Ломов Б. Ф.* Проблемы общения в психологии. — М.: Просвещение, 1981. — 140 с.
88. *Майерс Д.* Социальная психология. — СПб.: Питер Ком., 1998. — 688 с.
89. *Макаренко М. В.* Теоретические основы и методики профессионального психофизиологического отбора военных специалистов. — К.: МО України, 1996. — 336 с.
90. *Максименко С. Д.* Загальна психологія. — К.: Форум, 2000. — 543 с.
91. *Максименко С. Д.* и др. Общая психология. — К.: Рефл-бук; Вак-ир, 1999. — 523 с.
92. *Максименко С. Д.* Основи генетичної психології. — К.: Перспектива, 1998. — 230 с.
93. *Маслоу А.* Мотивация и личность. — СПб.: Питер Ком, 1999. — 204 с.
94. *Маслоу А.* Новые рубежи человеческой природы. — М.: Прогресс, 1999. — 162 с.

95. *Маслоу А.* Психология бытия. — СПб.: Питер Ком, 1997. — 186 с.
96. *Мескоу М. Х., Альберт М., Хедоури Ф.* Основы менеджмента: Пер. с англ. — М.: Экмос, 1992. — 162 с.
97. *Найссер Г.* Познание и реальность. — М.: Наука, 1981. — 216 с.
98. *Немов Р. С.* Психология. Общие основы психологии. — М.: Просвещение; ВПНДОС, 1995. — Кн. 1. — 576 с.
99. *Оллпорт Г.* Личность в психологии — СПб.: Питер, 1998. — 264 с.
100. *Палий С. П., Варяница А. М., Тихончук А. А.* Социально-психологический тренинг межличностного общения. — К.: НДМЦ, 1993.
101. *Психология и этика делового общения: Учебник / Под ред. проф. В. Н. Лавриненко.* — М.: Культура и спорт, 1997. — 168 с.
102. *Психология личности: Хрестоматия.* — М.: Просвещение, 1982. — 286 с.
103. *Психология с человеческим лицом. Гуманистическая перспектива в постсоветской психологии.* — СПб.: Питер, 1997. — 232 с.
104. *Психология: Словарь / Под общ. ред. А. В. Петровского, М. В. Ярошевского.* — М.: Политиздат, 1990. — 494 с.
105. *Психология: Учебник / Под ред. проф. А. А. Крылова.* — М.: Проспект, 1998. — 584 с.
106. *Психологія / За ред. Ю. Л. Трофимова.* — К.: Либідь, 1999. — 558 с.
107. *Психологія / За ред. Г. С. Костюка.* — К.: Рад. шк., 1968. — 572 с.
108. *Психологія життєвої кризи / За ред. Т. М. Титаренко.* — К.: Агрпроп, 1998. — 348 с.
109. *Психологія і педагогіка життєтворчості: Навч.-метод. посіб.* — К.: Либідь, 1996. — 206 с.
110. *Психологія. З викладом основ психології релігії.* — Львів, 1998. — 168 с.
111. *Райх В.* Анализ личности. — СПб.: Питер, 1999. — 312 с.
112. *Ріпа Л. А., Карманов М. М.* Психологія військової дисципліни та її профілактика: Навч. посіб. — К.: КВП НАОУ, 2001. — 92 с.
113. *Роджерс К.* Взгляд на психотерапию. Становление человека. — М.; СПб., 1994. — 296 с.
114. *Рубинштейн С. Л.* Основы общей психологии. — Т. 2. — М.: Просвещение, 1989. — 318 с.
115. *Рубинштейн С. Л.* Основы общей психологии. — Т. I. — СПб.: Питер Ком, 1999. — 398 с.

116. *Салливан Г.* Интерперсональная теория в психиатрии. — СПб.: Питер Ком, 1999. — 196 с.
117. *Семиченко В. А.* Психические состояния. — К.: Магістр-S, 1998. — 208 с.
118. *Семиченко В. А.* Психология личности. — К., 2001. — 427 с.
119. *Семиченко В. А.* Психология общения. Модульный курс. — К.: Магістр-S, 1998. — 152 с.
120. *Семиченко В. А.* Психология эмоций. — К.: Магістр-S, 1998. — 128 с.
121. *Семиченко В. А.* Психология: Темперамент. — К.: Форміка, 2001. — 168 с.
122. *Ситуация успеха.* Как ее создать. — М.: Педагогика, 1991. — 166 с.
123. *Скотт Д. Г.* Конфликты, пути их преодоления: Пер. с англ. — М.: Социс, 1991. — 196 с.
124. *Словник-довідник термінів з конфліктології /* За ред. М. І. Піреп, Г. В. Ложкіна. — Чернівці-Київ, 1995.
125. *Смирнов С. Д.* Психология образа: проблема активности психического отражения. — М.: Наука, 1985. — 194 с.
126. *Соколова Е. Т.* Самосознание и самооценка при аномалиях личности. — М.: Наука, 1989. — 292 с.
127. *Стасюк В. В.* Формування емоційної стійкості у воїнів-десантників в умовах сучасного бою: Автореф. дис. ... канд. психол. наук. — К.: КВП, 1999. — 16 с
128. *Стиль человека:* психологический анализ. — СПб.: Питер, 1998. — 206 с.
129. *Столик В. В.* Самосознание личности. — М.: Мысль, 1983. — 222 с.
130. *Таранов П. С.* Интриги, мошенничество, трюки. — Симферополь: Таврида, 1996. — 576 с.
131. *Тарасенко В. И., Паниotto В. И., Вишняк А. И.* Социологический справочник. — К.: Полит. лит., 1990. — 298 с.
132. *Таратунский Ф. С, Таратунская Н. Ф.* Задачи и упражнения по общей психологии. — Минск, 1988. — 124 с.
133. *Татенко В. А.* Психология в субъектном измерении. — К.: Либідь, 1996. — 246 с.
134. *Теории личности в западноевропейской и американской психологии.* Хрестоматия по психологии личности. — Самара; СПб., 1996. — 324 с.

135. *Титаренко Т. М.* Такие разные дети. — К.: Либидь, 1989. — 204 с.
136. *Титаренко Т. М.* Я — знакомый и незнакомый. — К.: Либидь, 1991. — 286 с.
137. *Титаренко Т. М., Чепелева Н. В.* Основы практичної психології. — К.: Либідь, 1999. — 312 с.
138. *Томан Ф.* Тайны лица: физиогномика: Пер. с англ. — М.: Социс, 1991. — 268 с.
139. *Уткин Э. А.* Конфликтология: Теория и практика. — М.: Экмос, 1998. — 264 с.
140. *Фейдимен Дж., Фрейгер Р.* Личность и личностный рост. — Вып. 1, 2. — М.: Знание, 1991. — 286 с.
141. *Франкл В.* Доктор и душа. — СПб.: Питер, 1997. — 382 с.
142. *Франкл В.* Человек в поисках смысла. — СПб.: Питер Ком, 1990. — 244 с.
143. *Фрейд З.* “Я” и “Оно”. Труды разных лет: В 2 т. — Тбилиси: НТВ, 1991. — 386 с.
144. *Фрейд З.* О клиническом психоанализе / Избран. соч. — М.: Просвещение, 1991. — 264 с.
145. *Фрейд З.* Психоанализ. Религия. Культура. — М.: Просвещение, 1992. — 282 с.
146. *Фрейд З.* Толкование сновидений. — К.: Либідь, 1991. — 298 с.
147. *Фромм Э.* Бегство от свободы. — СПб.: Питер Ком, 1990. — 294 с.
148. *Фромм Э.* Душа человека. — СПб.: Питер Ком, 1992. — 268 с.
149. *Фромм Э.* Психоанализ и этика. — СПб.: Питер, 1993. — 282 с.
150. *Холл К., Линдсей Г.* Теории личности. — СПб.: Питер Ком, 1997. — 306 с.
151. *Хорни К.* Невротическая личность нашего времени. Самоанализ. — М.; СПб., 1993. — 284 с.
152. *Хьелл Л., Зиллер Д.* Теории личности. — СПб.: Питер Ком, 1997. — 306 с.
153. *Чалдини Р.* Психология влияния. — СПб.: Питер Ком, 1999. — 272 с.
154. *Чмут Т. К.* Культура спілкування: Навч. посіб. — Хмельницький, 1996. — 345 с.
155. *Швалб Ю. М., Дончева О. В.* Практична психологія в економіці та бізнесі: Навч. посіб. — К.: Лібра, 1998. — 270 с.
156. *Шехтер М. З.* Зрительное опознание: закономерности и механизмы. — М.: Мысль, 1981. — 124 с.

157. Шостак В. И. Актуальные проблемы психологии труда. — Л.: Прогресс, 1996. — 216 с.
158. Шостак В. И. Природа наших ощущений. — М.: Наука, 1983. — 106 с.
159. Шрен М. І. Основи конфліктології: Навч. посіб. — 2-е вид. — К.: КВП, 1997. — 212 с.
160. Юнг К. Г. Душа и миф. Шесть архетипов. — СПб.: Питер Ком, 1996. — 168 с.
161. Юнг К. Г. Проблемы души нашего времени. — СПб.: Питер Ком, 1994. — 188 с.
162. Юнг К. Г. Психологические типы. — СПб.: Питер Ком, 1995. — 264 с.
163. Юнг К. Г. Структура психики и процесс индивидуации. — М.; СПб., 1996. — 208 с.
164. Ягунов В. В. Соціальна та військова психологія: Навч. посіб. — К.: КНУ, 2000. — 356 с.
165. Ярошевский М. Г. История психологии. — М.: Просвещение, 1976. — 294 с.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни	
“Теоретико-методологічні проблеми психології”	4
Зміст дисципліни	
“Теоретико-методологічні проблеми психології”	4
Теми контрольних робіт	9
Питання для самоконтролю.....	10
Список літератури.....	13

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *О. М. Коваленко*
Комп'ютерне верстання *А. А. Кучерук*

Зам. № ВКЦ-4452

Формат 60×84/16. Папір офсетний.

Друк ротатійний трафаретний. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*